

UNIVERSITATEA DE ARTE DIN TÂRGU-MUREȘ
MAROSVÁSÁRHELYI MŰVÉSZETI EGYETEM

Színházi Intézet

ZÁRÓVIZSGA TÉTELEK 2025-2026 -os tanév

1. TEATROLÓGIA SZAK, ALAPKÉPZÉS:

ZÁRÓVIZSGA – I.a. – Az alapozó tantárgyak ismeretanyagának ellenőrzésére

SZÍNHÁZTÖRTÉNET ÉS ESZTÉTIKA:

1. Régi, isteni és új, emberi törvények konfliktusa a görög tragédiában

(Aiszkhülosz: *Eumeniszek*; Szophoklész: *Antigoné*)

2. A reneszánsz komikus műfajai: commedia dell' arte, comedia erudita (tudós vígjáték), Shakespeare korai és későbbi vígjátékai (*Szentivánéji álom*, *Szeget szeggel*)

3. Drámaformák és színházi élet a spanyol Arany Században

Calderón, Lope de Vega, auto sacramentale, a spanyol komédiák sajátosságai. A corall-színház és az udvari színjátszás. Népi színjátszás és tudós dráma.

2 A francia klasszicizmus színháza

Hatalom és színház. A drámaforma és a színházi forma összjátékai. Corneille, Molière, Racine.

3 A naturalizmustól a realizmus nyugat-európai színházáig

Előzmények. A történet és a történeti hűség. Zola, Hauptmann. A 19. századi színház és a realizmus. Antoine, Otto Brahm.

4 Az abszurd dráma sajátosságai és fontosabb képviselői

Camus, Ionesco, Beckett. Az abszurd és az abszurd dráma fogalma. Egzisztencializmus. A történet, a tragikus hős és a nyelv megtöretése.

5. „Nemzeti drámáink” – Katona József: *Bánk bán*, Vörösmarty Mihály: *Csongor és Tünde*, Madách Imre: *Az ember tragédiája* – játékhagyományának kialakulása (Paulay Ede, Hevesi Sándor és Németh Antal kánonformáló előadásai)

UNIVERSITATEA DE ARTE DIN TÂRGU-MUREȘ
MAROSVÁSÁRHELYI MŰVÉSZETI EGYETEM

6. Román rendezők a XX. Században és a századfordulón. Tendenciák, egyéniségek, hatások a mai román színházra.

Kulcsszavak: Rendezői színház, avantgárd és neoavantgárd, teatralizálás és re-teatralizálás, a színpadkép teatralizálása. Paul Gusty, Ion Sava, Liviu Ciulei, Radu Penciulescu, Lucian Pintilie, David Esrig, Harag György, Vlad Mugur, Cătălina Buzoianu, Andrei Șerban, Silviu Purcărete.

7. A szép és a rút - kulcsszavak: határkategóriák; fogalmak és kritériumok; értéktartalom; esztétikai jól sikerültség; összefüggés más értékekkel

8. Színház és intézmény: ünnepi színház - kulcsszavak: színház és ünnep; ünnep és verseny: Nagy Dionüszia; Athéni színház intézményesülése; ünnepi színház elvilágosiasodása; keresztény ünnepi színház

9. Az előadás és a dramatikus szöveg új viszonya a posztmodern színházban - kulcsszavak: történelmi avantgárd; predramatikus, dramatikus, posztdramatikus; szerzői szerepek szétosztása; szerzői jog

10. Jel és jelhasználat az előadásban - kulcsszavak: hallható és látható jelek, verbális és nem-verbális jelek; ikon, index, szimbólum; színházi szemiózis, a színész szemiotizációja.

Könyvészet (Színháztörténet):

1. Szophoklész: Antigoné. *Oedipus király*. Matúra- sorozat. Bevezetőtanulmányok. Budapest 1994.
2. Shakespeare: *Hamlet*. Matúra-sorozat. Bevezetőtanulmányok. Budapest 1993.
3. Claybourn, Ann: *Shakespeare világa*. Budapest 1997.

Kézikönyvek (vonatkozó fejezetek):

1. *Képes színháztörténet* (Oxford). Budapest, 1999.
2. Simhandl, Peter, *Színháztörténet*. Budapest, 1998.
3. Patrice Pavis: *Színházi szótár*. L'Harmattan, Budapest, 2006
4. *Színházi antológia. XX. század*. (Vál. És szerk. Jákfalvi Magdolna). Budapest, 2000.
5. <http://www.literatura.hu/szinhaz/szinhaz.htm> ► [dramaturgiai és színházesztétikai problémák, színházi alkotók portálja]
6. Kékesi Kun Árpád: *Kitekintés – áttekintés. Innovatív törekvések az európai színházban*. IN: Magyar színháztörténet 1920 - 1949. Szerk. Gajdó Tamás. Budapest, 2005. (Bertolt Brecht: 53 - 62, Antonin Artaud: 62 - 68)

A magyar színháztörténeti tételhez:

UNIVERSITATEA DE ARTE DIN TÂRGU-MUREȘ
MAROSVÁSÁRHELYI MŰVÉSZETI EGYETEM

1. Kántor Lajos, Kötő József: *Magyar színház Erdélyben 1919 - 1992*. Bukarest, Kriterion, 1994: 55 - 123.
2. Nánay István (szerk.): *A nagy korszak*. In: Harag György színháza. Budapest, 1992: 39 - 63, 109 -131.
3. [Harag, a pályáállomásai] ► <http://egyur.50webs.com/Harag%20Gyorgy.pdf>

A román színháztörténeti tételhez:

1. Liviu Ciulei: A színpadkép teatralizálása <https://jatekter.ro/liviu-ciulei-a-szinpadek-teatralizalasa/>
2. Popescu, Marian *Scenele teatrului românesc 1945-2004*, Unitext, București, 2004
3. xxx 1966-1973 *Istoria teatrului în România* (vol.I.-III.) București, Ed. Academiei
4. Runcan, Miruna *Teatralizarea și reteatralizarea în România- 1920-1960* <https://editura.liternet.ro/carte/314/Miruna-Runcan/Teatralizarea-si-reteatralizarea-in-Romania-1920-1960.html>
5. Șerban, Andrei, Albert Mária - *Between Tradition and Innovation – A Talk with Andrei Șerban* <https://uartpress.ro/journals/index.php/symbolon/article/view/422>

Könyvészet (Esz­tétika):

1. Adamik Tamás, 1994. *Római irodalom az ezüst korban*. Budapest, Seneca Kiadó;
2. Alter Jean, *Referencia és performansz*, ford. Imre V. Szilvia és Imre Jé Zoltán, Theatron 1999-2000/1;
3. Arisztotelész, 1982. *Rétorika*. Ford Adamik Tamás. Budapest, Gondolat Kiadó;
4. Artaud, Antonin, 1985. *A könyörtelen színház*, Ford. Betlen János. Gondolat, Budapest;
5. Béres András, 2000. *Bevezetés a színházesztetikába*. Mentor Kiadó, Marosvásárhely;
6. Béres András, 2017. *Jel és jelentésképződés az előadásban* (Egyetemi előadások);
7. Béres András, 2018. *A dramatikus szöveg és a színházi előadás* (Egyetemi előadások);
8. Béres András (2019) *Színház, intézmény: ünnepi színház, vándorszínház, állandó színház, alternatív színház* (egyetemi előadás);
9. Derrida, Jacques, 2007. *A kegyetlenség színháza és a reprezentáció bezáródása*. Ford. Farkas Anikó. Theatron 2007/3-4;
10. Fischer Lichte, Erika *A színház nyelve. A színházi jelentésképződés problémájához*, Ford. Kiss Gabriella. Pro Philosophia 1995/1;
11. Gadamer, Hans-Georg, 1994. *A szép aktualitása*. Ford. Bonyhai Gábor. In: Uő, *A szép aktualitása*. T-TWINS Kiadó, Budapest;
12. Gadamer, Hans-Georg, 1995. *A színház mint ünnep*. Fordította: Szántó Judit Színház 1995, 40-43;
13. Lehmann, Hans-Thies, 2009. *A posztdramatikus színház*. Ford. Kricsfalusi Beatrix, Berecz Zsuzsa, Schein Gábor. Balassi Kiadó, Budapest;
14. Rabkin, Gerald, 2008. *Van szöveg ezen a színpadon? Színház, szerzőség, értelmezés*. Ford. Leposa Balázs Theatron 2008/1-2;

UNIVERSITATEA DE ARTE DIN TÂRGU-MUREȘ
MAROSVÁSÁRHELYI MŰVÉSZETI EGYETEM

15. Ritoók, Zsigmond 1968: *Színház és stadion*, Gondolat;
16. Rouse, John, 2000. *Textualitás és autoritás a színházban és a drámában: néhány kortárs lehetőség*, fordította Imre el. Zoltán, Theatron, 2000/2, 106-113;
17. Thomson, George, 1958. *Aischylos és Athén. A dráma társadalmi eredetének vizsgálata*. Ford. [V. Meller Agnes](#). Gondolat Kiadó;
18. Veltruský, Jiří, 1995. *Ember és tárgy a színházban*, ford. Huszár Sylvia. Színház XXVIII. évfolyam 7. szám 1995. július;
19. Wittgenstein, Ludwig, 1998. *Előadások az esztétikáról*. Ford. Mekis Péter. Latin Betűk Kiadó, Debrecen.

ZÁRÓVIZSGA – I.b. – A szaktantárgyak ismeretanyagának ellenőrzésére

TEATROLÓGIA:

1. 20. századi színházi irányzatok (Sztanyiszlavszkij, Brecht, Artaud, Grotowski és kortárs recepciójuk)

kulcsszavak: átélés, elidegenítés, felmutatás / reprezentáció, prezentáció, önprezentáció / a valóság ábrázolása, a valóságra való hatás, "valóságot hozunk létre"

2. 20-21. századi színházdefiníciók. A színre vitt drámától a színházi eseményig

kulcsszavak: Eric Bentley, Peter Brook, Andreas Kotte definíciói; dramatikus reprezentáció, színházi alapszerződés, konvenció, hitetlenség felfüggesztése, színházi kommunikáció, voyeurizmus, kultusz, szcenikus folyamatok; helyspecifikus/köztéri hangséta/auditív performansz, részvételi színház, performansz, kóruszínház stb.

3. A klasszikus dramaturgiai konvenciók lebontása. Új dramaturgiák

Kulcsszavak: dramaturgiai konvenciók, dramaturgiai szintek, antik kánonok, a dráma epizálódása, szűk tér, abszurd lombikhelyzet, minor és maior, önfelszámoló dramaturgia, porózus dramaturgia, új dramaturgiák, dramaturg átrendeződés, Rimini Protokoll, dokumentumszínház, Milo Rau, tánc- és operadramaturgia, vizuális dramaturgia

4. A reprezentáció vége a posztmodern színházban. A posztdramatikus színház

Kulcsszavak: testnyelv, kegyetlen színház, performansz, a jellemek halála, nem-reprezentálás, táncszínház, az enyészpont felszámolása, logocentrikus színház, performatív fordulat, posztdramatikus színház gyökerei, posztdramatikus alapelvek és stílusjegyek

5. Test-képek és performativitás a posztdramatikus színházban

UNIVERSITATEA DE ARTE DIN TÂRGU-MUREȘ
MAROSVÁSÁRHELYI MŰVÉSZETI EGYETEM

Kulcsszavak: perspektíva-színház és látványszínház, a látás szubjektívizálódása, látványtestek, ekphrasis és gesztus, testkép és tekintet, vizuális élvezet, tekintet és médiumok a történetmondásban, expresszionizmus és újexpresszionizmus, állat-test, bábtest, színész-marionett, a színház defigurativitása

6. Rendezői színház és kollektív-kollaboratív színház viszonyai a kortárs kultúrában. Szociális fordulat a színházban

Kulcsszavak: Rendezői színház kialakulása, jellemzői, kollektív-kollaboratív színház, hierarchikus és heterarchikus formák, színházi nyilvánosság, társadalmi fordulat, relációs elvek, a művész mint kollaborátor, részvételi színház, emancipált néző, valós-fikció-realitás

(Megjegyzés: A témák kidolgozásának támaszkodnia kell a kortárs színházi trendek, rendezőegyeniségek és színházi társulatok, műhelyek munkájára, referencia-előadásaira.)

Általános könyvészet:

- FischerLichte, Erika: *A dráma története*. Pécs, Jelenkor, 2000.
Kékesi Kun Árpád: *A rendezés színháza*. Bp, Osiris, 2007.
Lehmann, Hans-Thies: *A posztdramatikus színház*. Bp, Balassi, 2009.
Pavis, Patrice: *Színházi szótár*. Bp, L'Harmattan, 2005.
Radosavljević, Duška: *Theatre-Making: Interplay between the Text and Performance in the 21st century*. London, 2014.
Radosavljević, Duška: A heterarchikus rendező: egy huszonegyedik századi szerzői modell. *Játéktér* 2022/3.
Rancière, Jacques: *A felszabadult néző*. Budapest, 2011
Szondi, Peter: *A modern dráma elmélete*. Budapest, 1979.
Trencsényi Katalin: Kortárs dramaturgiák a big data korszakában, avagy a nem-euklidészi dramaturgia. *Játéktér* 2020/nyár <http://www.jatekter.ro/?p=34908>
Trencsényi Katalin-Bernadette Cochrane (ed.): *New Dramaturgy. International Perspectives on Theory and Practice*. London, Bloomsbury, 2014.
Übersfeld, Anne: *Termenii cheie ai analizei teatrului*. Iași, 1999.
Ungvári Zrínyi Ildikó: *A látott lét dramaturgiája*. Mentor, 2001.
Ungvári Zrínyi Ildikó: *Bevezetés a színházantropológiába*. Mentor, 2011.
Ungvári Zrínyi Ildikó: *Képből van-e a színház teste?* UartPress, 2011.

UNIVERSITATEA DE ARTE DIN TÂRGU-MUREȘ
MAROSVÁSÁRHELYI MŰVÉSZETI EGYETEM

2. SZÍNМŰVÉSZET, BÁBMŰVÉSZET, KOREOGRÁFIA, RENDEZŐ SZAK (a 3 éves alapképzés korábbi végzőseinek):

EGYETEMES SZÍNHÁZMŰVÉSZET:

1. Komikus műfajok az antik görög-római színháztól az olasz reneszánszig (szatírájáték, Arisztophanész, Menandrosz, Plautus, farce, commedia dell'arte)
2. Erzsébet-kori angol színház. A Shakespeare-előadások színpadi tere, dramaturgiai konvenciók (nyelv, díszlet, jelmez). Shakespeare utóélete az európai és a magyar színházban (kultusza, zenés és filmes adaptációk, fordítások)
3. A klasszicista és a barokk színház és dráma jellegzetes vonásai. Társadalmi háttér; színpadtechnikai újítások; konvenciók. Hatásuk a kortárs színházra. (Racine, Corneille, Molière)
4. A polgári színház kialakulása. A 18. századi komédia. (Goldoni, Beaumarchais, Lessing és kortársai)
5. A művészszínházak kialakulása. A romantikától a modern drámáig. Történeti ismertetés; konvenciók; terek; dramaturgia. Kortárs színrevitelek. (Schiller, Hugo, Ibsen, Csehov)
6. A rendezői színház kialakulása. A XX. század jelentős színházi kísérletei. (Sztanyiszlavszkij, Brecht, Grotowski, Brook)
7. Az erdélyi magyar színház intézményrendszere az 1970/80-as években, Harag György korszakváltó marosvásárhelyi és kolozsvári rendezései.
8. Román színházi rendezés a XX. században. Tendenciák, egyéniségek, hatások a mai román színházra

Könyvészet:

1. Bentley, Eric: *A dráma élete*, Jelenkor, Pécs, 1998.
2. Fischer-Lichte, Erika: *A dráma története*, Jelenkor, Pécs, 2000.
3. Hont Ferenc (ed.): *A színház világtörténete*, Gondolat, Budapest, 1986.
4. Kékesi Kun Árpád: *A rendezés színháza*, Osiris, Budapest, 2007.
5. Simhandl, Peter: *Színháztörténet*, Helikon, Budapest, 1998.
6. Pavis, Patrice: *Színházi szótár*, L'Harmattan, Budapest, 2006.
7. *Színházi antológia. XX. század.* (Vál. és szerk. Jákfalvi Magdolna). Budapest, 2000.
8. Alterescu, Simion ; Zamfirescu, Ion (ed.) 1975 *Teatrul românesc contemporan 1944 - 1974*, București, Ed. Meridiane
9. Barbu, N. 1977 *Momente din istoria teatrului românesc*, București, Ed. Eminescu
10. Brădățeanu, Virgil 1966-1979 *Istoria literaturii dramatice românești și a artei spectacolului*, (vol. I.-III.) București, Ed. Didactică și Pedagogică

UNIVERSITATEA DE ARTE DIN TÂRGU-MUREȘ
MAROSVÁSÁRHELYI MŰVÉSZETI EGYETEM

11. Massoff, Ioan– *Teatrul românesc*(1-8), București, EPL, Minerva, 1961-1981
12. Popescu, Marian *Scenele teatrului românesc 1945-2004*, Unitext, București, 2004
13. xxx 1966-1973 *Istoria teatrului în România* (vol.I.-III.) București, Ed. Academiei
14. Szerb Antal: *A világirodalom története*. Magvető, Budapest, 2000. (<http://mek.oszk.hu/14800/14872/pdf/>)
15. LITERATURA ► színházi linkgyűjtemény (www.literatura.hu)
16. PHILTHER ► Harag György rendezései (www.philther.hu)
17. Drama and Theatre Links (<http://www.moas.atlantia.sca.org/topics/dram.htm>)
18. Theatre History Links (<http://www.theatrehistory.com>)

ESZTÉTIKA:

- 1) Szép és a rút
- 2) A színész művészete és elismertsége a görög színházban
- 3) A dramatikus színház: színész és rendező
- 4) A szöveg, az előadás és a színész művészi státusának értelmezése az avantgárd és a posztmodern színházban
- 5) A színpadi kommunikáció színészközpontúsága és a színészi alkotás jelkészlete
- 6) A színművészet esztétikai státusa: interpretáció és alkotás
- 7) Szerep, játék, szerepjáték
- 8) Esztétikai nézőpontok a rendezés művészetének értelmezésében

Könyvészet:

Adamik Tamás, 1994. Római irodalom az ezüst korban. Budapest, Seneca Kiadó;

Alter Jean, Referencia és performansz, ford. Imre V. Szilvia és Imre Jé Zoltán, Theatron 1999-2000/1;

Arisztotelész, 1982. Rétorika. Ford Adamik Tamás. Budapest, Gondolat Kiadó;

Artaud, Antonin, 1985. A könyörtelen színház, Ford. Betlen János. Gondolat, Budapest;

Béres András, 2000. Bevezetés a színházesztétikába. Mentor Kiadó, Marosvásárhely;

Derrida, Jacques, 2007. A kegyetlenség színháza és a reprezentáció bezáródása. Ford. Farkas Anikó. Theatron 2007/3-4;

Fischer Lichte, Erika A színház nyelve. A színházi jelentésképződés problémájához, Ford. Kiss Gabriella. Pro Philosophia 1995/1;

UNIVERSITATEA DE ARTE DIN TÂRGU-MUREȘ
MAROSVÁSÁRHELYI MŰVÉSZETI EGYETEM

Gadamer, Hans-Georg, 1994. A szép aktualitása. Ford. Bonyhai Gábor. In: Uő, A szép aktualitása. T-TWINS Kiadó, Budapest;

Gadamer, Hans-Georg, 1995. A színház mint ünnep. Fordította: Szántó Judit Színház 1995, 40-43;

Lehmann, Hans-Thies, 2009. A posztdramatikus színház. Ford. Kricsfalusi Beatrix, Berecz Zsuzsa, Schein Gábor. Balassi Kiadó, Budapest;

Rabkin, Gerald, 2008. Van szöveg ezen a színpadon? Színház, szerzőség, értelmezés. Ford. Leposa Balázs Theatron 2008/1-2;

Ritoók, Zsigmond 1968: Színház és stadion, Gondolat;

Rouse, John, 2000. Textualitás és autoritás a színházban és a drámában: néhány kortárslehetőség, fordította Imre el. Zoltán, Theatron, 2000/2, 106-113;

Thomson, George, 1958. Aischylos és Athén. A dráma társadalmi eredetének vizsgálata. Ford. V. Meller Ágnes. Gondolat Kiadó;

Veltruský, Jiří, 1995. Ember és tárgy a színházban, ford. Huszár Sylvia. Színház XXVIII. évfolyam 7. szám 1995. július;

Wittgenstein, Ludwig, 1998. Előadások az esztétikáról. Ford. Mekis Péter. Latin Betűk Kiadó, Debrecen.

dr. Harsányi Zsolt
dékan

dr. Bonczidai Dezső
intézetigazgató